

Bu, kurs bilgilerinin en önemli bölümlerinden oluşan hızlı ve faydalı bir özetdir.

1 Eğitimin amaçları

Bu 75 dakikalık kursun sonunda aşağıdaki hususlarda bilgi sahibi olacaksınız:

- eşya menşenin gümrük açısından önemi;
- tercihli olmayan menşe kurallarının işleyiş şekli;
- tercihli menşe kurallarının işleyiş şekli;
- tercihli düzenleme türleri;
- kayıtlı ihracatçının tanımı;
- bağlayıcı Menşe Bilgisi (BOI) ve bu belgenin düzenlenmesi sonrasında işleyiş şekli.

2 Menşe - giriş

- Uluslararası ticarete eşyanın menşei, metaforik olarak insanların uyruğu ya da kimliğine benzer niteliktedir.
- İki tür menşe vardır:
 - **Tercihli olmayan menşe**, her türlü ölçü veya tarife kotasına tabi ürünlerin menşenin belirlenmesinde kullanılır.
 - **Tercihli menşe**, aralarında (karşılıklı) anlaşma olan ülkeler arasında veya ülkelerden birinin diğerine otomatik olarak tanıdığı (tek taraflı) düzenleme ile belirli tarife yararları sunduğu durumdur. Yararlar genellikle düşük bir gümrük vergisi ile veya gümrük vergisi ödemeksizin girişi kapsar.
- Tüm eşyalar tercihli olmayan menşe kapsamında olmasına rağmen tercihli düzenlemeler mevcut ise aynı zamanda tercihli menşeye de sahip olabilirler

2.1 Menşenin belirlenmesi

- Menşe, tamamen bitmiş ürünlere veya işlenmiş ürünlere atanabilir.
- Tamamen bitmiş bir ürünün veya işlenmiş ürünün menşesini belirleme kuralları AB mevzuatında ya da ticaret anlaşmasının menşe kurallarına ilişkin özel bir protokolde belirtilir. Eşyalar, tercihli olmayan menşeden farklı bir tercihli menşeye sahip olabilir.

2.2 Liste kuralları

- Liste kuralları, üretilen ürünün menşesini alabilmesi için menşeli olmayan malzemeler üzerinde yapılması gereken çalışma veya işleme listeleridir.

- Sağlanan kurallar, Armonize Sistem (HS) kapsamındaki sınıflandırmalarına göre eşyalara uygulanacaktır. Dolayısıyla, belirli bir ürünün hangi işlemlerden geçmesi gerektiğini belirleyebilmek için ürün sınıflandırmasının bilinmesi gerekir.

2.3 Menşe ispat belgesi

- Menşe ispat belgesi, eşyaların belirli bir ülke veya bölgeden geldiğine dair gümrük güvencesini veren belge tabanlı bir kanıttır.
- Tercihli ticaret önlemlerinden yararlanılmak istenildiğinde bir menşe ispat belgesi sunulmalıdır.

2.4 Bağlayıcı Menşe Bilgisi (BOI)

- BOI kararı, gümrük tarafından alınan bir karar olup menşenin belirlenmesi ile ilgili yasal bir kesinlik sağlamaktadır.
- Ekonomik operatör, hem tercihli hem de tercihli olmayan menşe için BOI'ye başvuruda bulunabilir.
(bkz. bölüm 6)

2.5 İdari iş birliği

- Gümrük Yetkilileri tarafından menşe statüsünün doğrulanması için ticari ilişki içinde bulunan ülkeler arasında idari iş birliği süreçleri tesis edilmiştir.
- Bu süreçlere, yetkili idareler arasında gerçekleşen bilgi alışverişi dahildir.

3 Tercihli olmayan menşe kuralları

3.1 Tercihli olmayan menşenin amacı

- Tercihli olmayan menşe; anti-dumping vergileri, telafi edici vergiler, **ticari ambargolar** ve koruma önlemleri gibi her türlü önlemin uygulanması için kullanılır.

3.2 Tercihli olmayan menşenin belirlenmesi

- **Tamamen bitmiş:** Tamamen tek bir ülke veya bölgede elde edilen eşyalar için menşe olarak söz konusu ülke ya da bölge kabul edilecektir.
- **İşlenmiş ürünler:** Üretimi birden fazla ülkede veya bölgede yapılan eşyalar için, bu amaç doğrusunda teçhiz edilmiş bir taahhütte, **en son önemli üretimin ve ekonomik olarak makul** işlemin ya da çalışmanın yapıldığı ülke veya bölge, söz konusu eşyanın çıkış noktası olarak kabul edilecek ülke ya da bölgedir.

3.3 Tercihli olmayan menşe için liste kuralları

- İşlenmiş eşyaların tercihli olmayan menşesini belirlemeye yönelik liste kuralları, DA, Ek 22-01'de belirtilmiştir.

3.4 Tercihli olmayan menşe için menşe ispat belgesi

- Tarife kotası gibi tercihli olmayan belirli ithalat düzenlemelerinden yararlanabilmek için bir menşe ispat belgesi gerekebilir.
- Menşe ispat belgesi, bir tür **menşe şahadetnamesi** (IA, Ek 22-14) olup menşe ülkenin yetkili makamı veya güvenilir bir kurum tarafından düzenlenir.

- Diğer tüm durumlar ile ilgili olarak, doğrulama işlemleri sırasında gümrük idarelerinin talebi dışında, sistematik bir menşe ispat belgesi sunulmamaktadır.

3.5 İdari iş birliği

- İdari iş birliği **sadece özel önlemlerin** uygulanmasıyla ilişkilidir. Bu özel önlemler, sadece idari iş birliği düzenlendiği ve aşağıdaki bilgiler sağlandığı takdirde geçerlidir:
 - Düzenleyen makamların (yukarıdaki madde 3.4'e bakın) adları ve adresleri ile bu makamlar tarafından kullanılan damgaların örnekleri;
 - Menşe şahadetnamesinin sonraki doğrulama taleplerinin gönderileceği resmi makamların adları ve adresi.

4 Tercihli menşe kuralları

4.1 Tercihli menşenin amacı

- Tercihli menşe, **ülkeler arasında ticareti yapılan** eşyalar için belirli tarife yararları sağlayabilir. Bu durumda, AB ve ticaret ortağı arasında **tercihli bir düzenleme bulunması gerektiğini** unutmayın.

4.2 Tercihli menşenin belirlenmesi

- **Tamamen bitmiş:** Tamamen bitmiş kavramı özel protokollerden kontrol edilmelidir.
- **İşlenmiş ürünler:** Menşe statüsünü alabilmek için eşyalar **yeterli düzeyde** işlenmiş olmalıdır. "Yeterli düzeyde" ve "yetersiz düzeyde" kavramları, menşe kurallarına ilişkin özel protokollerden kontrol edilmelidir.

4.3 Tercihli menşe için liste kuralları

- İşlenmiş eşyaların tercihli menşesini belirlemeye yönelik liste kuralları her bir tercihli düzenlemeye özel olup menşe kurallarına ilişkin **ilgili protokollerde belirtilmiştir.**

4.4 Tercihli menşe için genel tolerans kuralları

- Liste kurallarının yanı sıra tolerans kuralları, tercihli menşenin belirlenmesinde kullanılabilir. **Üreticilerin, menşeli olmayan malzemeleri belirli miktarlarda kullanmalarına olanak tanır.** Ancak, liste kurallarında belirtilen miktarları aşmak için kullanılamaz. Aynı şekilde, tolerans kuralları her bir düzenlemeye özeldir ve menşe kurallarına ilişkin ilgili protokollerde belirtilir.

4.5 Kümülyasyon

- Kümülyasyon, A ülkesi menşeli ürünlerin, B ülkesi menşeli bir ürünün üretiminde ekleme veya işleme yoluyla sanki B ülkesi menşeliymiş gibi kullanılmasına imkan sağlayan sistemi tanımlayan terimdir.
- Bu durumda ürünlerin, liste kurallarında belirtildiği üzere "yeterli düzeyde" işlenmiş olmasına gerek yoktur. Ancak "yetersiz düzeyde" işlemenin ötesine geçmeleri gerekir.
- Bu, sadece ülkelerin aynı menşe kurallarına sahip olması durumunda uygulanabilir.

- İkili kümülasyon, tüm tercihli düzenlemelerde ortak olan temel bir kümülasyon türüdür. Diğer kümülasyon türleri arasında bölgesel, tam ve genişletilmiş kümülasyon yer almaktadır.

4.6 Nakliye kuralı

- Bir ürün ihracat ülkesinden ithalat ülkesine ihraç edildiğinde nakliyeye ilişkin belirli kurallara uyulduğu ölçüde menşe statüsünü korur (ör. üçüncü bir ülke üzerinden transite izin veriliyor mu, konsinyelerin bölünmesine izin veriliyor mu, transite veya değişiklik yapmamaya yönelik hangi ispat belgeleri gerekli?).
Bu kurallar, belirli tercihli düzenlemelerin menşe kurallarına ilişkin protokollerde ayrıntılı olarak tanımlanır.
- GSP ile ilgili olarak kurallar, konsinyelerin bir transit ülkesinde depolanmasına ve bölünmesine izin veren değişiklik yapmama ilkesine dayanır

4.7 Tercihli menşe ispat belgesi

- Menşe ispat belgesi, özel tercihli düzenlemelerde belirtilen şekilde düzenlenir.
- Bu, menşe ülkedeki yetkili idare tarafından düzenlenen bir **menşe şahadetnamesi** ya da ihracatçı tarafından düzenlenen **menşe beyannameleri** olabilir.

4.8 İdari iş birliği

- **İdari iş birliği tüm tercihli menşe düzenlemelerinde ortaktır.**
Ortak ülkelerin yetkili makamları arasında iş birliğine yönelik çerçevedir. İdarelerin kuralların düzgün biçimde uygulanıp uygulanmadığını kontrol etmesine olanak tanır.

5 Tercihli düzenleme türleri

5.1 Tek taraflı ticari düzenlemeler

- Birlik, tek taraflı ticari düzenlemeler vasıtasıyla, gelişmekte olan ülkelere düşük tarife sağlar veya Birliğin pazarına tarifersiz erişim tercihleri sunar. Tercihli muamele karşılıklı değildir.

5.1.1 Genelleştirilmiş Tercihler Sistemi (GSP)

- **Birliğin yenilenen GSP'si** 978/2012 sayılı Yönetmelik ile ortaya koyulmuştur. Çeşitli donör ülkeler tarafından sunulan program ve menşe kuralları temelde birbirinden farklıdır. Örneğin, ABD'nin GSP koşullarına uygun olan eşyalar, AB GSP ile her zaman uyumlu olmayabilir.
- Programın üç ana türü vardır:
 - **Standart/genel GSP** düzenlenmesi: Tüm ürün kategorilerinin üçte ikisinde **tarifenin kısmen veya tamamen kaldırılmasını** sağlar.
 - **GSP+**: Genel düzenlemenin kapsadığı ürün kategorileriyle esasen aynı ürün kategorilerinde **tarifenin tam olarak kaldırılmasını** sağlar.
 - Silah hariç her şey (**EBA**): **En Az Gelişmiş Ülkelere (EAGÜ'ler) için silahlar ve mühimmat hariç olmak üzere, tüm ürünlere gümrük vergisi olmadan ve kotasız erişim sağlar.**

- İhracatçının menşe ispat belgesi olarak **menşe beyanı** sunması gerekir. İhracatçı Kayıtlı İhracatçı (**REX**) olmalıdır. Bu, ihracatçının menşe ülkenin yetkili idaresi tarafından REX sistemine kaydedilmiş olması gerektiği anlamına gelir. Geçiş süreci, bazı koşullarda yararlanıcı ülkelerin menşe şahadetnamesi Form A'yı Haziran 2020'nin sonuna kadar kullanmalarına olanak tanır.

5.1.2 Otonom Ticaret Önlemi (ATM)

- Birlik, özel durumlarını göz önünde bulundurarak farklı ülke kategorilerine **geçici olarak** tercihler vermek amacıyla farklı türlerde **otonom ticaret önlemleri** kullanır. Örneğin, bu türlerden biri Batı Balkanlar için sunulandır.

5.1.3 Deniz Aşırı Ülkeler ve Bölgeler (OCT'ler)

- **OCT'ler Birliğin gümrük bölgesi kapsamında değildir.** Ancak **yasa gereği**, dört Üye Devlete (Danimarka, Fransa, Hollanda ve Birleşik Krallık) bağlıdır.
- AB, OCT menşeli **tüm ürünlere tek taraflı ticari tercihler** sunar. Menşeyi tanımlamak amacıyla **OCT'ler tek bir bölge olarak değerlendirilir.**
- Menşe, bir dolaşım belgesi (EUR.1) (menşe ülkenin yetkili idaresi tarafından düzenlenir) ile kanıtlanabilir

5.2 Çift taraflı ve çok taraflı anlaşmalar

- AB adına Avrupa Komisyonu, Birlik üyesi olmayan ülkelerle müzakereler gerçekleştirip çift taraflı ve çok taraflı ticaret anlaşmaları uygular
- AB'nin çok taraflı ticaret anlaşmaları genellikle Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) aracılığıyla koordine edilir.
- Serbest ticaret anlaşmaları (FTA'lar), anlaşmaya taraf olan ülke sayısına bağlı olarak çift veya çok taraflı olabilir.

6 Bağlayıcı Menşe Bilgisi (BOI)

6.1 BOI karar alma süreci

- BOI başvurusunda bulunmak için ekonomik operatörün, **başvurusunu yerleşik olduğu** veya BOI'nin **kullanılacağı** Gümrük İdaresine **vermesi** gerekir.
- Gümrük İdaresi, ekonomik operatörün EORI numarasına sahip olup olmadığını ve başvurunun BOI kararının kullanım amacı veya bir gümrük rejiminin kullanım amacıyla ilişkili olup olmadığını doğrular.
- Aynı başvuru sahibi tarafından veya adına aynı başvuru yapılırsa ya da yapılmışsa başvuru kabul edilmez
- Ek bilgi gerekirse başvuru sahibinden bu bilgileri sağlaması istenir.
- Tüm koşullar karşılanırsa Gümrük İdaresi kararı alır ve başvuru sahibini bilgilendirir.

- BOI kararı Üye Devletlerin Gümrük idarelerinin yanı sıra, karar sahibi için de bağlayıcıdır. Karar, yürürlüğe girdiği tarihten itibaren en fazla 3 yıl süreyle geçerlidir.

6.2 BOI kararlarının yönetimi

- BOI kararı alındıktan sonra bu karar 3 yıllık geçerlilik süresi dolmadan önce feshedilebilir, geçerliliğini yitirebilir veya iptal edilebilir. BOI kararı değiştirilemez.
- BOI kararını **feshetme**:
 - BOI kararının, başvuru sahibinden gelen yanlış ya da eksik bilgilere dayanılarak alınmış olması halinde BOI kararı feshedecektir.
 - Karar sahibinin, BOI kararı feshedilmeden önce dinlenme hakkı vardır.
 - Fesih, ilk kararın yürürlüğe girdiği tarihten itibaren geçerli olacaktır.
- **Kararın geçerliliğini yitirmesi**:
 - BOI kararı aşağıdaki durumlarda geçerliliğini yitirir:
 - Yeni bir düzenlemenin uygulanması veya yeni bir anlaşma sonucu artık yasalara uygun değilse;
 - DTÖ tarafından belirlenen Menşe Kuralları Anlaşmasına veya Anlaşmanın yorumlanması için kullanılan açıklayıcı notlara ya da bir menşe görüşüne artık uygun değilse.
 - BOI kararı, artık mevzuata uygun olmadığı anda geçerliliğini yitirecektir.
- BOI kararını **iptal etme**:
 - BOI kararı, Avrupa Birliği Adalet Divanı'nın bir kararı ile artık uyumlu olmadığı takdirde iptal edilir
 - Karar sahibinin, BOI kararı iptal edilmeden önce dinlenme hakkı vardır.
 - İptal, kararın geçerli kısmının Avrupa Birliği Resmi Gazetesinde yayınlandığı tarihten itibaren yürürlüğe girer.
 - Avrupa Komisyonu, eşyaların menşesinin doğru ve tek tipte belirlenmesini sağlamak için Üye Devletlerden BOI kararlarını iptal etmelerini talep eden kararlar alabilir.
- BOI kararı geçerliliğini yitirirse veya iptal edilirse kararın **kullanım süresini uzatma**
 - Kararın sahibi, süresi uzatılmış kullanım talep etme hakkına sahip olabilir. Bu imtiyazın amacı, ekonomik operatörlerin üzerinde kontrol sahibi olmadıkları koşullardan olumsuz etkilenmesini önlemektir. İhracatla ilişkili bir BOI için kullanım süresini uzatma başvurusu yapılamaz.

Buradaki bilgilerin en önemli kurs bilgilerinin hızlı ve kullanışlı bir özeti olduğunu unutmayın. Sadece Avrupa Birliği Resmi Gazetesinde yayınlanan Avrupa Birliği mevzuatı esas olarak kabul edilmektedir. Komisyon, eğitimle ilgili hiçbir sorumluluk veya yükümlülük kabul etmez.